

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/2 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/2 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl.
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/2 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

Badeni-Bánffy-Sturdza.

II.

Împotriva din partea extremei stânga ungare în contra pactului economic cu Austria, combaterea ori-cărei modificări a condițiilor stipulate între Badeni și Bánffy din partea guvernului ungar (atitudinile, care aruncă o lumină foarte dubioasă asupra unității monarhiei în afară și trebuie să reducă în proporție considerabilă capacitatea ei pentru alianțe) au absolut aceeași cauză, pentru care Ungurii pun alipirea României de politica triplei alianțe — întru-cât nu e vorba numai de dorința Regelui Carol, ci de dispoziția sufletească a supușilor sei — pe linia a două și stăruie în prima linie asupra urmării fără scrupul a tendințelor lor soviniștice de desnaționalizare, abstracție făcând de scopurile și intențiile mai apropiate ale triplei alianțe.

Curentul de maghiarizare din ultimii ani, care vrea să producă unitatea statului ungar din aceleași motive, pe care le invocă *mutatis mutandis* și autocrata Rusie panslavistă în contra Finlandezilor, cei etnic înrudiți cu Ungurii, nu-și bate capul cu condițiile de existență ale monarhiei ca mare putere europeană, nici de influența politică și economică, ce trebuie să aibă asupra Dunărei-de-jos, ci caută, cu orice preț să scoată din inima Românilor indigeni conștiința individualității lor naționale. Această tendință maghiară nu are însă nici o perspectivă de succes, și singurul ei efect, neintenționat, este de a înflăcăra ura cea mai înverșunată în contra a tot ce e unguresc.

Sturdza, prin conveniența sa cu pretențiile maghiare de a îndepărta orice influență transcarpatină, dela Români în lupta pentru existența și libera dezvoltare a naționalității lor, a voit să asigure continuarea politicii Regelui, care e favorabilă triplei alianțe și care numai astfel se poate susține crezând se-și întărească prin o asemenea conveniență situația sa personală, mult amenințată de atacurile opoziției.

În Austro-Ungaria, cel puțin ministrul comun de externe și cei doi miniștri-preșidenți (din Viena și din Budapesta) trebuiau să caute pe toate căile cum să mențină unitatea economică a monarhiei (Ausgleich) prevăzută în pactul dualismului, și trebuiau s'o caute aceasta tocmai cu privire la alianța încheiată de Bismarck și de contele Andrassy.

De aceea Badeni a alunecat la publicarea ordonanțelor limbistice și la rezoluțiunea Falkenhaym, ear' Bánffy la violarea pactului dualist prin stipulațiunile dela Ischl. Reacțiunea deșteptată printre Germanii austriaci, ca și printre Ungurii din extrema stângă, a produs dinceoace și dincolo de Leitha acea obstrucțiune neînvinșă și stă în strînsă legătură cu izbucnirea de revoltă națională, care a măturat pe zăcașul Sturdza de pe banca ministerială din București, precum a măturat și pe Badeni din Viena și pe Bánffy din Budapesta.

Demisionarea acestor trei miniștri-preșidenți se cuvine să ne producă mai întâi mulțumirea, că imoralitatea lor politică și-a aflat în sfîrșit pedeapsa meritată. Dar' totodată Austro-Ungaria și România trebuie să primească de aici învățămîntul salutar, că politica externă nu se poate separa de cea internă, că din direcția uneia rezultă consecințe logice pentru direcția celeilalte și că nu e cu putință să urmărești împreună două tendințe contrare.

Precum a la longue nu se poate închipi o politică anti-germană, ca aceea a lui Badeni și Thun, fără a periclita alianța cu imperiul german, tot așa principiul asimilării forțate a naționalităților nemaghiare precum l-au practicat Bánffy și aderenții sei soviniști, este absolut incompatibil cu o alipire sin-

ceră a României și a Serbiei de tripla alianță și de scopurile ei pacifice.

Situația de mare putere a monarhiei habsburgice și capacitatea ei de alianțe nu se poate menține, dacă pe deoparte Ungaria aspiră la o prea mare independență de stat propriu, ear' pe de alta federalismul dincoace de Leitha își accentuează tendința sa atomistică, și amîndouă fac astfel imposibilă o lucrare armonică a popoarelor din Austro-Ungaria.

Certe formațiuni nefirești se pot produce cu de-asiia pentru un moment, dar' nu se pot menține pentru un timp mai îndelungat. Nici prea lăudata sirenă a lui Bánffy nu a putut înlătura catastrofa finală a politicii sale false și insuficiente, nici aroganța de sahtzitz polonez a lui Badeni au a putut împede deca violenta respingere a atentatelor sale parlamentare. Apărătorii constituției austriece și ai poziției istorice a germanismului în Austria ar pute vedea în căderea lui Sturdza o nouă prevestire sigură, că și fenomenala incapacitate a contelui Thun își va da în curînd mult așteptatul faliment.

Și e probabil că la Viena sau la Praga, tocmai precum a fost la București, o mică ocazie va produce marelui Sturdza n'a avut curajul să împedecă sau să revocare decorația exorcălată de Bánffy în favoarea consilierului ministerial Jeszenszky — eroul din procesul Memorandului dela Cluj și inspiratorul secției naționalităților la toate atentatele în contra Românilor, și aceasta a fost criminala atingere a demnității naționale, pe care opinia publică a României n'a putut să i-o ierte lui Sturdza.

Contele Goluchowski nu a comis poate nici un păcat, dar' are în sarcina sa păcatul de a fi omis să se îngrijească conform datoriei sale, de unitatea superioară a Monarhiei și de a fi îngăduit prin lipsă de curaj tendințele centrifugale din Austria și Ungaria. Mai curînd sau mai tîrziu i-se va cere și lui socoteală de greseliile politice ale ministrilor-preșidenți din Viena și din Budapesta, dacă nu va reuși de acum înainte să restabilească aici și acolo o congruență logică între politica internă și cea externă.

Pumniceus.

Sibiu, 12 Maiu n.

Conferența de desarmare. Se serie din Viena că toate puterile europene, invitate la conferența de desarmare dela Haaga, și-au provăzuit reprezentanții cu instrucțiunile necesare. În înțelesul acestora, în conferență nu pot fi puse în discuție chestiuni, cari se refer la schimbarea raporturilor teritoriale din anumite state, precum nici chestiuni naționale.

Sigur că dispozițiile acestea s'au luat în urma știrii venite din București, că de acolo se va trimite conferenței un memoriu, în care se va proba, că pacea este imposibilă pe cât timp guvernul din Budapesta tiranizează naționalitățile nemaghiare din regatul ungar.

Din Austria. În Viena s'a ținut consiliu de miniștri, în care contele Thun a raportat despre rezultatul tratărilor avute la Budapesta cu miniștrii maghiari, constatînd că nu s'a putut face nici o apropiere. Guvernul maghiar a declarat categoric, că în chestia pactului se ține de formula lui Szell și nu acceptază nici o modificare. Cum însă guvernul austriac nu poate lega pactul pe baza formulei lui Szell va trebui să tragă consecințele și să demisioneze. În direcția aceasta s'ar fi luat hotărîre formală în consiliul de miniștri, deși se știe pozitiv că Monarhul nu va primi abdicarea lui Thun, ci-l va îndruma să continue tratativele cu guvernul maghiar. Coroana pune mare preț pe aceea, ca contele Thun să reguleze în mod durabil chestia limbilor în Boemia și pactul cu Ungaria, natural, pe baza paragrafului 14 din constituție.

SECȚIA NAȚIONALITĂȚILOR. Se serie din Budapesta, că faimosă secție a naționalităților de pe lângă prezidenția ministerială, pusă sub conducerea și mai faimosului „cavaler” Jeszenszky Sándor, ar fi fost dizolvată definitiv Sămbătă trecută.

Fiindcă foile maghiare nu publică nimic despre tainica înmormîntare a acestei instituțiuni bănffiste — așteptăm confirmarea știrii.

La club și la sinod.

Vorbirea lui Goldis la Ceica.

Pentru-ca absolut nime se nu se mai îndoiască de apostasia consumată a vicarului Goldis, și pentru-ca nime se nu se lase sedus de răsunătoarele frase, frumos ticluite în vorbirea, cu care a deschis sinodul, dăm aci textual părțile esențiale din vorbirea-program, ce el a rostit, în 2 August n. 1896, înaintea alegătorilor din cercul electoral Ceica, unde și-a pus candidatura de deputat liberal.

Cetitorii inteligenți vor face singuri comparația între aceste 2 vorbiri, și vor constata cum a vorbit vicarul înspre palatul clubului liberal din Pesta și cum înspre rezidența episcopescă din Arad.

Vorbirea întreagă s'a publicat ungurește în ziarul Nagyvárad, de unde s'a tradus ad litteram și s'a publicat în nrul 164 din 1896 al „Tribunei”. Fiind prea lungă, 3^{1/2} coloane, dăm numai pasagele marcante.

I.

Apoteoza lui Tisza K.

„Toți știu, ceea-ce e raritate în istoria statelor, cum s'a îngrijit apoi Tisza Kálmán, ca ministru-președinte, despre soartea țerei în decurs de 15 ani.

A fost o stăncă puternică, de care valurile ce o amenințau, atât din lăuntru, cât și din afară, zdrobite s'au răsfrînt îndărăt.

Dar' ea răsplată a meritelor sale a avut parte de ură, precum a fost cu toți acei oameni mari, cari s'au distins pentru interesul patriei cu deosebire pe terenul legislațiunei.

II.

Vecinic „liberal”!

„Prin aceasta, stîm. aleg. am voi să vă dovedesc, că moderatul drum ales de partidul liberal și pîzit tot de el, pentru patria noastră e cel mai bun; deși nu trag la îndoială, că pe toate partidele politice, atât în parlament, cât și afară de parlament, aceeași iubire de patrie le înflăcărează.

Principiile acestui partid le-am urmat eu până acum, și-am fost adînc credincios, și nici de acum înainte sub nici o împrejurare nu mă voiu desbina de cătră el. În această direcție voi lucra după debitele mele puteri.”

III.

Apoteoza milleniului.

„Cine poate nega, că Ungaria cu deosebire dela 1867 încocă a făcut progrese enorme. Numai una amintesc.

La congresul didactic din 1848 învățămîntul l-au reprezentat 300, ear' acum la congresul din 1896 l-au reprezentat 40.000 de bărbai de școală. (Tot ca Goldis. Red. Trib.)

Cine ar pute nega cămăreau ce o are în viitor poporul maghiar, când vede, că poporul războinic ajuns din Răsărit între popoare străine, fără-ca se-și fi schimbat caracterul monarhic sigilat aproape prin sînge, după mai multe calamități își sîrbează existența de 1000 de ani, spre mirarea străinilor prin o expoziție splendidă și sîrbări millenare și tot în acest an cu ocaziunea deschiderii sîrbărilor mil-

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-ora 6 cr., a treia-ora 5 cr., și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Popoale Nr. 151

Se prenumără și la poste și la librării.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înă oiașă

Numeri singuratici a 5 cr. se vînd la „Tipografia”, soc. pe acțiun

Numeri singuratici a 20 bani se vînd la librăria G. Cărlan, Plocești

Episcopia Aradului.

— Candidarea episcopului Popea.

Nu mai câteva zile ne mai despart de importantul act al alegerii de episcop la Arad. Cei-ce au început campania fără păreche în anele bisericești, nici azi n'au spus pe cine vreau să aleagă. De fapt însă lucră pentru nevrednicul vicar Goldis, al cărui discurs de cîrteșire l-au reproduș întreg cu vedită plăcere, deși acel discurs, ori-cât de bine sunător, e desmintit prin faptele și declarațiunile dela Ceica ale elocventului călugăr.

Întreg poporul românesc e nedumerit și îngrijorat. Cercurile înalte ale bisericești gr-or. sînt cu deosebire îngrijate. Astăzi vedem însă cu oare-care ușurare pășirea în luptă a organului oficios al metropoliei gr-or.

Telegraful Român, foarte rezervat până acum, într-un prim-articol condamnă categoric pe vicarul Goldis, și — acesta-i momentul hotărîtor — pune candidatura episcopului N. Popea, dela Caransebeș.

Toți Românii îngrijăți de pornirile dela Arad vor lua cu mulțumire la cunoștință această veste.

Eată ce zice „Telegraful” accentuînd principiul tradițional al anticlericilor:

„Văduvitul scaun al eparchiei Aradului ar compete Preasfințitului Sale Părintelui episcop dela Caransebeș, Nicolae Popea, care de 10 ani în spirit evanghelic conduce naia bisericești din acea eparchie.

După Preasfinția Sa ar veni în dată Preacuvioșia Sa Părintele arhimandrit vicar arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu.

Prea Sfinția Sa părintele episcop al Caransebeșului în lînga sa activitate bisericească n'a cunoscut jertfă, pe care să nu o aducă pentru binele bisericești.

Dacă ea jertfă se va considera deci trecerea Preasfinției Sale dela dieceza Caransebeșului la cea a Aradului, credem că Preasfinția Sa cu resignațiune evanghelică va aduce acea jertfă, și tot asemenea credem, că aceasta ar conveni tuturor aspiranților mai tineri, când e vorba de principiul canonic din bisericești, de interesele bisericești, de binele bisericești, de vaza bisericești, de autoritatea bisericești, de liniștea și consolidarea bisericești, și acestea l-au fost Preasfinției Sale devisa în viața sa de până acum.

Goldis la milleniu!

Pentru a se pute aprecia și mai bine aspiranțul la episcopia Aradului, reproducem din „Tribuna” dela 1896, numai câteva părți dintr-un lung articol.

Laurán & Goldis.

„Par nobile fratrum in millenio.”

„Pe când biserica română e atacată, ca toate bisericile creștine din țeară, în dogmele sale; pe când sub tutela și conducerea stăpînitorilor se propagă fărâdelegea și păgânismul în această țeară; pe când poporul român și celorlalte popoare nemaghiare li-se contestă, în cel mai cinic mod, dreptul de a confera pe bazele naturale ale vieții lor, pe baze naționale; pe când toți nemaghiarii sîntem ținta prigonirilor și apăsărilor volnice de tot soiul, pe atunci se găsece — **horribile dictu** — în însuși sinul bisericești românești oameni suspuși, prelați, cari în loc să fie conducători în lupta grea de apărare a celor mai sfințe, tesauze, — se linguesec tîrîndu-se la picioarele păgînilor opresori și măgulindu-i și gulgulindu-i cu frase fariseice, ca să-și câștige câte un os de ros.

E vorba de duetul cunoscut dela „Grosswardein” Laurán & Goldis.

Au mai revoltat acești prelați români — lumea românească, dar' pentru aceea lor totuși nu li-a fost destul.

Acum din incidentul milleniului, ei au ținut de consult se-și revină la **meseria** cea veche.

După ce se arată rolul lui Laurán, se dau după „Nagyvárad” dela 19 Maiu, citate din **Predica millenară** a lui Goldis:

„Acest an — zice predicatorul millenar — e de mare însemnătate pentru noi. ear' pentru iubita noastră patrie e de o epocală importanță, pentru-că după mărturisirea înfățișată a istoriei universale, din tre popoarele acestei lumi, putine

au avut rara fericire, ca după un trecut plin de ispite, se-și poată scriba iubileul millenar ca stat puternic.

Într'alt loc zice:

»Coroana și aristocrația patriei noastre la 1848 au priceput glasul timpului și au luat de pe umerii poporului jugul apăsător al iobăgiei, declarând pentru toate popoarele patriei libertatea, egalitatea și frățietatea.

»Dar' aici vedem analogie între statul bisericesc și cel civil: pentru-că precum în biserică după încetarea persecuțiilor s'au început într'adevăr *certele și ereziile*, tot astfel și în patria noastră după ștergerea privilegiilor și abolirea iobăgiei s'a început lupta și cearta între popoarele de diferite limbi».

Adece luptele noastre sunt un fel de erezii și certe!

Fițiica »Nagyvárad« laudă, ridicând până la ceruri, în un prim-articol, pe acești aspiranți la episcopie în biserică românească.

»Cu cea mai adevărată bucurie patrioasă și cu însuflețire cetim acele două frumoase discursuri millenare...» zice »Nagyvárad« despre vorbirile »fraților millenari din Grosswardein«, și atata e destul.

(»Tribuna«, nr. 103 din 1896).

Dotatia clerului în sinodul archidieceșan.

(Urmare).

Dr. D. P. Barcianu: Când s'a pertractat în consistoriu chestiunea întregirii prin stat a venitelor preoțești, a reprezentat părerea a nu se primi ajutorul în condițiile de atunci, și de oare-ce, în privința condițiilor nu s'a făcut o schimbare mai esențială spre bine, aceeași părere trebuie să o reprezinte și acum. Propunerea comisiei sinodale, prin un ocol mai mare, va ajunge acolo, unde propunerea contrară vrea să ajungă de-a dreptul. Comisiunea prevede și ea, că la acordarea întregirii de către stat a venitelor preoțești se vor pune și condiții, pe cari biserică din motive binecuvântate de disciplină bisericească, nu le va pute primi, și pentru cazul acesta rezervă sinodului hotărîrea de primire sau neprimire pentru mai târziu, dar' pe lângă că, prin această procedură facem să se nască în preoți credința, că ei pot aspira la acest ajutor, în anumite împrejurări periculoase pentru interesele bisericești, și pe deshidem înșine apeliul după ajutoare bisericești, fără a li-l și îndestul mai în urmă, mai ajungem și a face pasul prejudețios, de a le arăta înșine preoților calea primejdioasă, de a căuta să-și satisfacă apeliul, atîțat, dar' nesatisfăcut de noi, pe căi și prin mijloace, cari nouă, ca biserică de loc nu ne pot conveni. Două direcțiuni de căpetenie se pot ușor cunoaște în cursul lucrurilor din lumea de acum: o direcțiune dată de dorința necumpătată după posesiunea de averi materiale, și altă direcțiune, dată de aspirațiunile idealiste ale firei omenești. Dorința necumpătată după posesiunea de multă avere materială, mamona, împinge pe mulți la lucruri și aspirațiuni, cu totul contrare moralului și adevăratelor interese ale binelui comun, și, — odată deșteptat apeliul — va împinge și pe mulți din preoțimea noastră, la fapte, cari vor sta în contrast cu aspirațiunile ideale ale bisericei noastre. Dacă această »mamona« ar fi înșe ceva adevător prin mărimea și frumsețea sa, am pute, poate, afla încălta vre-o scușă, pentru cazul că unul sau altul ar lunea orbit, pe căi greșite; mamona care ni-se pune în vedere înșe, e o stîrpirătură, care, se ne ademenească, ar fi puțină cinste pentru noi; căci în adevăr, în cele mai mult casuri se va tracta de întregiri de 50—100 fl., arare-ori de sume de 200 fl. și numai în casuri excepționale de sume ceva mai mari. Pentru astfel de sume bagatele a aduce sub întrebare disciplina bisericească și interesele ideale ale bisericei și ale preoției, ar fi păcat. Preoțimea noastră în trecut, ca și acum, a ocupat locul de frunte în conducerea poporului nostru, în realizarea aspirațiilor lui nobile morale și culturale, și a stat neclintită la postul ei, în timpurile grele, prin cari a trecut biserică în secolul al XVII-lea, pe timpul domniei principilor calvini ai Transilvaniei, și în timpurile tot atât de grele dela începutul secolului trecut, când vre-o cincizeci de ani, am fost lipsiți chiar de căpetenia noastră bisericească. Și acea preoție, acum, când starea noastră bisericească, națională, politică, culturală e neasemănătoare mai favorabilă, se nu mai fie la înălțimea chemării, se nu mai aibă abnegațiunea, de a-și împlini misiunea ei sacră, dacă, acum și pentru câțiva ani încă înainte, nu s'ar bucura de darul periculos al întregirii prin stat și sub condițiuni oneroase, a venitelor lor? A ne îndoi despre aceasta ar însemna, a ne îndoi de progresul înșine bine a lucrurilor din lume!

Comisiunea sinodală prevede și ea, că s'ar pute pune pentru întregirea venitelor, condițiuni oneroase, și pentru acest cas pune în vedere o renunțare mai târziu la primirea venitelor întregite. E mai ușor înșe a preîntîmpina un rău la început, decât a-l delătura după-ce s'a încuibat. Atitudinea de până

acum, față de biserică, a celor-ce dețin puterea în statul nostru, nu ne prea dă speranțe, că ei se vor abate dela ținta propusă, și deși în casa magnaților la o întrebare pusă ministrul a declarat, că nu pune altă condiție pentru concesiunea de a se da ajutoarele acordate de stat preoției prin organele concernente administrative bisericești, decât, că ele se ajungă întregi și neștirbite în mîna acelor, pentru cari sînt votate, totuși liniștiți nu putem fi, pentru-că ministrul se schimbă și cu ei și vederile și procedările întru aplicarea legilor votate; mai ales înșe liniștiți nu putem fi, în fața ordonanțelor ministeriale mai nouă, cari pun pe preoții nostri sub supravegherea mai pe față și mai acoperită sub epitropia organelor administrative ale statului, și cari cer ca cuitanțele despre sumele primite ca întregire a veniturilor să fie înscărite și de prețorul cercului. Aceste dovedesc, că condiții sînt, și încă condiții oneroase și prejudețioase pentru menținerea disciplinei bisericești.

Obiecțiunea, ce se face propunerii de neprimire, că ea ar trage după sine din capul locului și pentru todeauna neputința de a mai reveni cîndva la cererea de ajutor dela stat pentru slujitorii bisericești, ajutor la care avem tot dreptul a aspira în virtutea marilor servicii, ce biserică face statului, nu e atât de întemeiată, încât se ne determine acum la un pas, de care, poate, prea târziu, ne vom căi. Sistemele politice de guvernare se schimbă, și dacă nu azi, mâne, poimîne, vor veni și în țeara noastră la căma statului bărbați cu vederi mai largi, mai echitabile pentru toți, cari se cunoască, că nu e în detrimentul patriei a face de facto pe toți cetățenii deopotrivă părtași de aceleași drepturi și scutiri, și atunci nu numai că nime nu ne va împedeca, ci dimpotrivă, ne vor îmbărbăta a cere, cu succes, sprijinirea preoției din vistieria statului, care se va acorda și fără condițiile oneroase, mai aperte și mai acoperite, de azi. Dacă credința în timpuri viitoare mai bune nu o vom perde, dacă și înșine vom lucra după putință la sosirea acestor timpuri, și nu ne vom îndoi înșine de puterile noastre și de rezultatul muncii proprii, acele timpuri vor sosi și cu ele și schimbarea spre bine a relațiilor noastre.

Sprijinește propunerea deputatului V. Dămian de a se renunța de acum, în condițiile date, la întregirea venitelor preoțești dela stat.

Dr. I. Blaga: Chestiunea e de cea mai mare importanță. Ea a trebuit să preocupe spiritele deputaților sinodali și până a nu se întrunî în sinod. Eu mi-am avut deja judecata înainte. Am ascultat însă cu interes raportul consistorului. În motivarea și introducerea propunerii se observă bine simțământul obștesc românesc. Dar' ca să se ajungă la propunerea făcută, a trebuit să se iee refuzul la sofisme. Evident, că a ajuns în conflict simțământul cu voința siluită.

Ajutorul trebuie respins, căci el e menit să ne îngenuche biserică, să ne nimicească legătura necesară dintre factorii, cari constituiesc unitatea bisericească și țaria ei.

Zace în firea omenească, că omul devine cam al celui, care îl plătește. În cazul de față preoții nostri prea s'ar depărta dela biserică și dela chemarea impusă lor de biserică și s'ar alătura la ideile propagate azi de stat. Biserica noastră ar fi înșe problema sa specială de împlinit. În scopul acesta trebuie să-și țină pe preoții sei strîns uniți pe lângă sine.

Statul e azi în conflict cu biserică. Să nu ne fie frică a afirma aceasta. Așa e azi în toate statele din Europa. Să privim d. e. în Belgia. Biserica e înșe datoare să-și apere poziția sa. Să nu se teamă. Pe frică nu se poate edifica. Frica e egală cu necredința. Să nu propoveduim înșe aceasta noi, sinodul, biserică!

Motivul adus, că adece preoții totuși ar primi ajutoare, în care cas apoi s'ar da ansă la destrăbălare, nu e nici el de natură de a ne determina pentru primirea ajutorului. E mare deosebire, când primesc singuratici preoți, și cînd reî, contra hotărîrii sinodului și cînd biserică ca atare se îngenuche și deschide ea înșeși ușa destrăbălării. Ce va deveni biserică peste 10 ori 20 ani? Ce va fi cu autoritatea preoților, protopopilor, și chiar cu a arhierilor?!

Să ne cugetăm la stările din România!

Să ne ferim a ne da preoții de bunăvoie pe mîna administrației!

Dacă se vor găsi unii preoți, cari vor primi ajutoare, nu-i așa mare rău, căci sînt mijloace de disciplinare. Eu sînt convins, că faptul, că sinodul a respins mai nainte ajutorul de 24.000 fl. a contribuit la disciplinarea preoției. S'a ajuns în urmă, că preot mai cîinstit nu uteza să ceară ajutor dela stat.

Și preoții cei buni fac puterea bisericești, și nu cei răi!

Și acum trebuie să ne dăm silința a cultiva preoțimea în direcțiune ideală. Și se face aceasta, dacă biserică se exprimă, că respinge ajutorul oferit în condițiile cunoscute, căutînd ameliorarea în altă parte, în ale noastre.

Să nu uităm, că noi cu popor, cu preoți, cu biserică cu tot ne aflăm pe un stadiu de dezvoltare. Și aci mijloa-

cele de educație trebuie să fie foarte alese!

Motivul cu sărăcia încă nu poate fi luat în considerare. Nu ne-o face doar' guvernul bogată.

Ajutorul dat e de tot minimal. Și sigur, că preoții vor perde, de altă parte, cel puțin atât din venitele încuse dela popor, cît primește dela stat.

Și apoi se vede, că sărăcia ne e de lipsă în stadiul nostru de acum de dezvoltare, căci ea ne îndeamnă la muncă și ne ofește. Să nu ne spărim nici de ea. Cei săraci sînt todeauna mai tari în religiozitate și în idealism. Și cu munca învingem și sărăcia.

Sinoadele.

Sinodul archidieceșan.

Sedința V. din 11 Maiu.

Se începe la 9 ore. Se verifică procesele verbale ale celor două sedințe din urmă și se face o interpelație de către deputatul Ioan Popea în chestii de-ale bisericești și efortiei școalelor din Brașov. Excelența Sa răspunde, că *va cerca să facă pace și să saneze răul, ear' dacă aceasta nu va succeda pe cale pacinică, se va tăia nodul gordian cu puterea și prin autoritatea consistorului.*

După aceste urmează la ordinea zilei referada comisiei organizatoare asupra raportului consistorial despre sidoxie.

Față de propunerea consistorului, care este, că taxa sidoxială să se fixeze cu 10 cr. de familie și 50 cr. pentru onorații, care să se împartă ca pausal pe parochii și să se încaseze prin organele administrative ale statului — comisia organizatoare prin referentul Part. Cosma propune, ca taxa să fie: 50 cr. pentru onorații, 30 cr. pentru popor și 10 cr. pentru familiile văduvelor. Consistorul se îngrijească a face repartiția pe familii și să o încaseze cu ajutorul oficiilor financiare ale statului.

În discuția, ce s'a dezvoltat asupra acestor două propuneri și la care au luat parte Ex. Sa și mai mulți deputați, s'au mai făcut alte propuneri, de către deputații Dr. Ilarion Pușcariu, N. Ivan și Dr. Turcu, divergente în privința taxei și a modalității de încasare a sidoxiei.

Discuția urmînd până târziu, votarea asupra propunerilor s'a făcut numai în continuarea postmeridiană a sedinței.

Deput. N. Ivan înainte de votare își retrage propunerea, care a fost aproape identică cu cea a consistorului, ear' cele ale comisiei și a deput. Dr. Turcu cad și se primește propunerea deputatului Dr. Ilarion Pușcariu, care normează următoarele:

Taxa de familie să fixează cu 15 cr. care să servească de basă la calcularea sumei pausale, ce au să o plătească parochiile.

Parochiile, încât nu ar pute plăti suma pașală din alte venit, o vor repartiza pe familii dimpreună cu alte contribuiri de cult, cari se încasează conform usului local.

Regimul statului să fie rugat a da asistența oficioasă pentru încasarea și administrarea regulată a sumei pausale sidoxiale.

Tot comisiei organizatoare referă asupra raportului consistorial în chestia *zidirii bisericești catedrale*. În raport se arată ce lucrări pregătitoare a făcut consistorul. Anume a pus la cale examinarea locului destinat, prin experți, cari l-au aflat corăspunzător; s'a pus în legătură cu doi ingineri-architecți, dela cari a procurat câte-o schiță etc. În urmă cere autorisare pentru lucrări mai departe.

Comisiunea propune a se da consistorului autorisarea, însărcinîndu-l să scrie concurs pentru planul bisericești și la sesiunea viitoare să prezente raport.

Deputatul Dr. I. Mihu, din considerarea greutăților de cari poate să deie consistorul în special cu strămutarea canalului de pe locul destinat pentru biserică, face un adaos la propunerea comisiei de cuprinsul, că consistorul să însărcinează a studia mai departe chestia locului și dacă ar da de greutate, să iee în combinație și alte realități ale archidieceșei și să facă raport în sesiunea viitoare.

După o mică discuție, la care iau parte propunătorul și deputații Dr. Ilarion Pușcariu și I. de Preda, sinodul primește atât propunerea comisiei, cît și adaosul făcut de Dr. I. Mihu.

Tot la propunerea consistorului, respective a comisiei org. se decide, ca taxa administrativă de până acum de 3% ale fondurilor și fundațiilor archidieceșane, să se urce la 10%, în favo- rul fondului administrativ.

Privitor la *împrumuturile hipotecare* din fondurile archidieceșane se fac două propuneri: una a comisiei, ca să se susțină concludul din anul trecut (a se da sume dela 5000 fl. în sus și până la 25% din suma totală a fondurilor), ear' deputatul I. de Preda propune a se da

sume dela 1000 fl. în sus și 25% (1/4 parte) din suma fondurilor.

Sinodul primește propunerea comisiei.

În privința *grădinei* mari de legume din strada Schewis, care e dată în folosința archiepiscopului, dar' de care Excelența Sa actualul archiepiscop abzie, ca ea să se poată valora prin vînzare în folosul clerului — referentul comisiei organizatoare Parteniu Cosma propune, ca chestia să se iee dela ordinea zilei. Se naște o discuție mai lungă și în fine se primește propunerea făcută de vicarul Dr. Il. Pușcariu, ca consistorului să i-se deie indemnitate a *valora grădina prin parcelare și vînzare cu 80—100 mil fl.*

Deputatul P. Cosma înșinuă vot separat la protocol contra acestei decizii.

Referitor la dotarea protopresbiterilor Excelența Sa Metropolitul înșisă în vederea sidoxiei inactivate și a altor resurse, să se iee o dotație de 15 mil (cîte 500 fl. pentru un protopop) în budget. Afacerea se transpune la comisiunea financiară, ca să facă la stabilirea budgetului propuneri concrete cu privire la o remunerare potrivită a protopopilor.

Sedința se încheie și cea proximă se anunță pe mâne la 9 ore.

Sedința VI. din 12 Maiu.

Se resoalvă mai multe chestii, promovate prin rapoarte speciale de-ale consistorului și împărțite în referada comisiei organizatoare.

Între altele se admite, ca comu- nele *Ponor* și *Valea-Geogelului* să fie scoase dela tractul Alba-Iuliei și alăturate tractului Lupșei.

Se ia la cunoștință raportul consistorial despre împărțirea ajutoarelor date meseriașilor din fundațiunea »Andronic«; raportul general al comisiei tipografice; raportul comisiei administrative a fundațiunei Șaguna și se aproabă rațiociniile tipografiei archidieceșane etc.

La sfîrșitul sedinței s'a luat un conclud important privitor la *gimnasiul din Brad*, votîndu-se gimnasiului o subvenție de 500 fl. în sarcina fondului școlar și primindu-se adaosul deput. Dămian, ca consistorul să întrevină la fundațiunea Șaguna și la consistorul din Arad, ca din ambele aceste locuri să se acorde gimnasiului din Brad o subvenție de cîte 500 fl.

Sedința proximă se anunță pe mâne dimineață la 9 ore.

Sinodul eparchial aradan.

— Raport special. —

Arad, 10 Maiu.

În sedința a IV-a, ținută ieri, la 4 ore d. a., raportul comisiei bisericești *Constantin Gurban* ceteste rapoartele senatelor bisericești dela consistoarele din Arad și Oradea-mare despre mișcarea statului personal al clerului din diecesă și despre activitatea acestor senate. Rapoartele se iau la cunoștință.

Desbateră s'a dezvoltat numai cu privire la raportul senatului bisericesc dela Oradea-mare, în privința formei, în care a fost redițat, în contrarietate cu un conclud sinodal luat anul trecut. Desbateră a fost provocată de dl Goldiș, care insistă, că e bine redițat în punctul referitor la dăruirile făcute de credincioși, deși era în contrarietate cu dispozițiile sinodului din anul trecut.

În sedința a V-a, ținută azi, la 10 ore d. a., a dat ansă la desbateră mai lungă cererea comunei bisericești *Sânt-Mihail-român*, ca fondul preoțesc aradan, care ar un complex însemnat de pământ pe teritoriul acelei comune, și care până acum contribuia la susținerea școalelor de acolo cu suma de 100 fl. să contribuie cu o sumă mai mare. Pe basa raportului comisiei speciale *juridice* făcut de referentul *Emanuil Ungurianu* s'a primit propunerea comisiei, ca consistorul să contribuie la speșele cultului acelei comune în proporție cu darea directă ce o plătește după pămînturile fondului preoțesc.

Raportul senatului școlar din Arad se ia la cunoștință. Referent dl P. Rotariu. La acest raport s'a făcut unele observări cu privire la frecuențașuna pruncilor obligați a cereța școala. În anul trecut numărul lor a fost 62%. De asemenea cu privire la controlarea școalelor și la încasarea speșelor cultului, din cari se acoper salarele învățătoresci. Fiind timpul înaintat desbateră se amînă pe sedința de după amezi.

Sedința VI.

În sedința VI, ținută în 10 Maiu d. a. s'a dat la iveală lucruri, care arată mijloacele josnice și murdare ale clicei Mangra și conșoții. S'a prezentat sinodului declarațiunea mai multor poporeni din Secaș (cercul electoral al Lipovei) în care arată, că dînșii au fost seduși prin beutură ca să subscrbe o rugare către consistor. Înțelegînd ulterior, că în loc de rugarea care li-s'a prezentat s'ar fi subșternut sinodului în numele lor un protest contra alegerii dlui Oct. Putici, declară că dînșii n'au subscrbi nici un protest.

Și în cas cînd ar figura numele lor pe acel protest, îl retrag.

O astfel de rugare s'a subșternut și din comuna *Crivobara*. În această

rugare oamenii declară deasemenea, că au fost seduși prin beutură să subscrbe o hîrtie, și încât acea hîrtie, ar fi subșternută ca protest sinodului — îl retrag și conținutul acelu protest îl declară de falsificat.

Mai mulți creștini din *Lipova* au subșternut sinodului rugarea și declarațiuni, prin cari arată, că înțelegînd dînșii, că numele lor încă ar fi subscrise în protestul înaintat contra alegerii efectuată în cercul Lipovei, declară, că dînșii n'au subscrbi nici un protest, și că numele lor sînt scrise de alții fără știrea și fără învoirea lor. Toate aceste 3 rugări se transpun comisiei verificatoare.

Continuîndu-se desbateră asupra agendelor senatului școlar dela Arad, nu se știe din greșeală, sau din cortezie din partea presidului, s'a admis deodată discușiunea asupra alor trei propuneri, și asupra acestor trei propuneri s'a vorbit timp mai îndelungat; făcut din partea unui deputat atent la această greșeală, — presidului, care nu era orientat i-a sărit în ajutor *V. Mangra*, care în plin sinod a avut cutezanța să afirme, că și așa se poate (adece se se discute trei propuneri deodată), sub cuvînt, că sinodul și-a votat înșuși regulamentul și-l poate schimba ori-cînd. A fost înșe adus la reson cu multă greutate, presidentul Goldiș și tovarășul seu Mangra, dîndu-li-se să înțeleagă, că în biserică are să domnească legea și nu volnicia.

Ajuns sinodul, în fine, să procedă conform regulamentului — a primit propunerea dlui *Ungurianu*, ca în raportul senatului școlar să se arete cauzele pentru cari frecuențașuna școlară a scăzut în unele protopopiate; mai departe s'a primit propunerea deput. *St. Antonescu*, ca cu aplicarea §. 127 din stat. organic, senatul școlar să exmită comisar din sinul seu pentru inspecționarea școalelor, și despre rezultat să raporteze sinodului, precum și propunerea dlui *Dr. Trailescu*, ca consistorul să iee dispozițiunile de lipsă, ca speșele cultului din cari se acoper salarele învățătoresci să se încaseze prin antistile comunale.

După aceasta sinodul i-a la cunoștință raportul senatului școlar dela Oradea-mare.

Cronica zilei.

Sibiin, 12 Maiu n.

La alegerea de episcop. Excelența Sa dl archiepiscop și metropolit *Ioan Meșianu* cu trenul de azi-dimineață a plecat la Arad, spre a conduce actul alegerii de episcop.

Banca generală de asigurare mutuală »Transilvania« va ține adunarea generală ordinară din est-an, Duminică, la 14 Maiu st. n. a. c., la 11 ore înainte de amezi, în sala de sedințe a comunității orășenești (strada Măcelarilor nr. 2). Din motiv că în această adunare se va hotări și asupra schimbării unor dispoziții din statutele băncei, se recomandă ca membrii asigurați să participe în număr cît se poate de însemnat.

Hymen. D-șoara *Lucretia Cogeriu* din Alba-Iulia, și dl *Simeon Blasiu*, major ces. și reg. în Cluj, fidanțați.

Din Lugoj se anunță logodna dlui avocat *Dr. Isidor Pop* cu d-ra *Alma Maior*, fiica dlui avocat de acolo, Dr. Ioan Maior.

Domnul *Coriolan Popovici*, notar în Dognecea s'a logodit cu d-șoara *Rifi Florescu*, fiica domnului Victor Florescu, notar în Dubești.

Dela Liga română. »Drapelul« dela 29 Aprilie v. scrie: Astă-seară comitetul Ligei culturale se întrunește în sedință. E probabil că se va ocupa și de congresul etnografic din Roma, care, după-cum se știe, se va ține la 1 Octomvrie viitor. Delegatul general pentru România numit de congres, este dl V. A. Urechia.

Tarul în Anglia. După-cum afirmă ziarul »Daily Telegraph« din Londra, Tarul și Tarevna Rusiei vor călători pe la finea lunei August la Londra, spre a cerceta pe regina Victoria.

Liga Reuniunilor învățătoresci. Reuniunea învățătoresci maghiari din regiunile Aradului și Reuniunea generală a învățătoresci maghiari din comitatul Hunedoarei va ține în 14 și 15 Maiu sedințe comune în Brad și *Baia-de-Cris*. În sedința ce se va ține în Baia-de-Cris, inspectorii reg. de școale *Varyass Árpád* și *Réthy Lajos* vor distribui premiile pentru zelul dovedit în propunerea limbii maghiare. Disertație va ține învățătorul *Záray* din Arad despre »propunerea cu succes a limbii maghiare în școalele de — buze străine».

Biblioteca »Urechia« din Galați (România) fundată de distinsul profesor V. A. Urechia, s'a sporit cu un nou transport de cărți, cumpărate de fondator cu 3500 lei. Valoarea acestei biblioteci este de cel puțin 300.000 de lei.

Cum se învață în școalele ungurești? Înaintea comisiei de asentare din *Seghedin* stă un flăcău cît un lăstar. E mare și voinic Ungurul, nu-i vorbă. Presidentul comisiei îl întrebă, ori de știe ceti și scrie? — *Nu știu*, a fost răspunsul flăcăului. — Dar' nu este la

	Schimb:	Agio
Londra 8 luni		
cek		
Berlin 8 luni		
cek		
Vienna		
Agio		

Pentru redacție și editură responsabil: **Andreu Băltes**
 Proprietar: Pentru „Tipografia”, societate pe
 acțiuni: **V. N. Dresenand**.

